

DEJINY STREDOVEKU

RUDOLF STEINER

GA 51

II. Peržania, Frankovia a Góti

25. októbra 1904, Berlín

Obraz strednej Európy sa zásadne zmenil medzi, povedzme, rokom 1 a 6. storočím nášho letopočtu. Táto zmena zahŕňa úplné nahradenie národov, ktoré žili na Weichsel, Odre a Labe, inými; preto je pre nás veľmi ťažké predstaviť si tie rasy, dozvedieť sa niečo o ich zvykoch a spôsobe života. Musíme nájsť vlastný spôsob, ako vytvoriť takýto obraz. Tacitus vo svojej *Germánii*, uvádza opisy vtedajšej krajiny. O tých dňoch sa nám nezachovali žiadne ďalšie záznamy a na dokončenie správy musíme požiadať o pomoc severogermánske legendy. To, čo Tacitus hovorí o týchto rasách, je veľmi dôležité, na rozdiel od rímskej koncepcie pomerov tých čias. Podľa názoru Tacita boli tieto národy pôvodnými obyvateľmi tejto krajiny, pretože si nevie predstaviť, že by sa v tomto nehostinnom regióne mohli usadiť nejaké iné rasy. Spomína kmene, ktoré žijú na Rýne, Lippe, Wesere, Dunaji a v Brandenbursku; tieto jedinú sú mu známe. Hovorí o ich charakteristických črtách a pre podobnosť ich zoskupuje pod názvom Germani. Cítili sa však byť odlišnými kmeňmi a boje s Rimami,

Pôvodne pochádzali z jedného, Tuisco, ktorému vzdávajú božskú poctu a vyjadrujú to v bojových piesňach. Tuiscov syn bol Mannus, po ktorého troch synoch pomenovali svoje hlavné kmene: Ingavones, Istavones a Herminones. Ak porovnáme túto Tacitovu informáciu s mýtmi o inej árijskej rase, nájdeme v sanskrite, posvätnom jazyku hinduistov, tzv. rovnaké označenie Manu, za ich najvyššieho vodcu. To naznačuje kmeňový vzťah. V skutočnosti môžeme nasledovať ako božstvá vo všetkých indogermánskych kmeňoch. Tak Tacitus uvádza, že hrdinu gréckej legendy, Herkula, uctili aj Germáni, pričom medzi nimi bolo aj meno Irmin. Vieme, že medzi južnými indogermánskymi kmeňmi

existovala legenda, ktorá našla umelecké spracovanie v Grécku: Príbeh Odysea. Tacitus našiel, v susedstve Rýna, miesto uctievania zasvätené Odyseovi a jeho vzdialenejšiemu Laertovi. Vidíme teda, že kultúra Germánov v tejto epoche bola podobná kultúre, s ktorou sa stretávame v Grécku v 8. a 9. storočí pred Kristom. V Grécku teda neskôr vidíme rozvoj kultúry, ktorá v Nemecku zostala nehybná na nižšej úrovni. .

To všetko poukazuje na originálny vzťah medzi týmito rasami. Národy, ktoré žili neskôr v Nemecku, Grécku a Rusku, mali pravdepodobne svoju skoršiu vlasť severne od Čierneho mora. Odtiaľ putoval jeden kmeň do Grécka, druhý do Ríma a tretí na západ; pôvodnú kultúru všetkých týchto národov v tejto podobe udržali Germáni a ďalej ju rozvíjali Kelti. Tacitus nám nehovorí nič o spôsoboch a zvykoch tejto pozoruhodnej rasy. Piesňami a ságami zozbieranými neskôr na Islande, v *próze Edda* a *poetickej Eddem* musíme konštatovať, že to, čo táto rasa vyprodukovala, tam pretrvalo. Tacitus nám ďalej hovorí o zvykoch Germánov v ich kmeňových zhromaždeniach, ktoré si však musíme predstaviť ako porady veľmi malých spoločenstiev. Na tieto zhromaždenia prišli všetci bojovníci tej provincie; konzultácie sa viedli pri pive a medovine a bolo nám povedané, že starí Nemci si svoje predsavzatia dávali večer opití, ale na druhý deň ráno, keď boli triezvi, ich revidovali, a dovtedy neboli rozhodnutia platné. Ako sa dozvedáme z *Iliady*, rovnaký zvyk existoval medzi Peržanmi. Takže musíme dospieť k záveru, že existoval pôvodný árijský kmeň, a teda vzťah medzi všetkými týmito rasami.

Medzi germánskymi rasami na severe je veľká podobnosť zvlášť evidentná v charakteristických formách ich náboženstva, ktoré sa skutočne v podstate podobajú tým južným, a predsa vykazujú oveľa väčšiu zhodu s tými Peržanov. Podľa severných Germani pôvodne existovali dve kráľovstvá, oddelené od seba priepasťou: kráľovstvo ohňa, Muspelheim, a kráľovstvo ľadu, Niflheim. Iskry, ktoré preleteli z Muspelheimu, viedli v priepasti k vzniku prvej rasy obrov, z ktorých Ymir bol najvýraznejší. Potom povstala krava, Audhumbe, ktorá bola pokrytá ľadom a priniesla mocnú ľudskú podobu. Z tejto ľudskej podoby vzišli bohovia: Woten, Wile a My, ktorých mená znamenajú Rozum, Vôľa a Láskavosť. Táto druhá rasa bohov sa volala Asen. Jeho zostup bol vysledovaný k prvej rase obrov.

Aj tu existuje dôležité spojenie medzi jazykmi, pretože Asuras, meno perzských bohov, naznačuje zvuk Asen, čo opäť naznačuje vzťah spájajúci všetky tieto rasy. Ďalší dôležitý náznak nachádzame v starodávnej perzskej formulke alebo básni o exorcizme, ktorá sa k nám dostala. Poukazuje na zmeny v myslení rasy, na starých bohov, ktorých zosadili a nahradili iní. Služba

Devov bola odprisahaná, služba Asurov potvrdená. Tu sa objavuje podobnosť s obrami, ktorých prekonalí Asen.

Severogermánska legenda navyše rozpráva, ako traja bohovia našli na brehu mora jaseň a jelšu a z nich stvorili ľudskú rasu. Perzský mýtus tiež spôsobuje, že ľudská rasa pochádza zo stromu. Ozveny týchto mýtov nachádzame medzi Židmi v príbehu o Strome života v raji. Tak vidíme, od Perzie po Škandináviu, cez Palestínu, stopy podobných mýtických predstáv.

Takže sme dokázali spoločný základný charakter medzi určitými rasami. Zároveň opäť existujú rozdiely medzi južnou a severnou vetvou spoločného kmeňového kmeňa. K južnej vetve patria Gréci, Latini a Hinduisti; k severným, perzským a germánskym kmeňom. Pozrime sa teda, s akými pretekmi máme teraz čo do činenia v Nemecku. Keď nás budú konfrontovať, musíme uveriť, že majú charakterové črty, ktoré Gréci a Taliani dávno zavrhlí, a skutočne, Gréci *po*, Rimania *počas* dobytia ich ríše; keďže tieto severské národy vyvinuli svoje základné vlastnosti a vlastnosti *už predtým* dobytie. Boli to pôvodné, neobrúsené vlastnosti, ktoré si tieto rasy zachovali. Nezažili tú prechodnú fázu, ktorou medzitým prešli južné rasy. Preto tu máme čo do činenia so stretom rasy, ktorá zostala konzervatívna, proti rase, ktorá, hoci je s ňou príbuzná, dosiahla vyššiu kultúru.

V čase vzostupu kresťanstva, ktoré malo pre nich nadobudnúť taký veľký význam, opísali Gréci v dielach Homéra. Nespolupracovali pri rozvoji kultúry a civilizácie, ktoré ležali medzi nimi. V prvých storočiach nášho letopočtu Tacitus opisuje Germani z pohraničia Dunaja, Rýna a Lippe. Tieto rasy boli charakterizované túlavým inštinktom, láskou k slobode a záľubou v love a vojne. Domáce záležitosti sú v rukách žien. Stretávame sa tu s civilizáciou a formou spoločnosti, ktorá sa medzi Grékmi už dávno vytratila a mohla sa zachovať len tam, kde boli viacerí členovia kmeňa navzájom pokrvní. Preto tie mnohé kmene. V tých, ktorí si boli vedomí svojho pôvodu z tej istej rodiny – pretože to boli zriadené rodiny, nie hordy – kmeňové príbuzenstvo sa vyvinulo z oddelených rodín. Takže vojny, ktoré viedli, boli takmer vždy proti cudzej krvi.

Ku koncu 4. a počas 5. storočia vidíme všetky tieto rasy prinútené zmeniť miesta svojho pobytu a hľadať nové.

Začala sa epocha ľudového sťahovania národov. Vtrhli sem Huni a tým sa poznanie vytratilo spomedzi národov žijúcich na východe – Gepidov atď., a predovšetkým Gótov. Táto rasa, rozdelená na Ostrogótov a Vizigótov, už prijala kresťanstvo. Je to pre nás rasa mimoriadneho významu práve kvôli tomu, ako vnímala kresťanstvo. Zatiaľ čo Frankovia, ktorí neskôr šírili kresťanstvo zo západu na východ, ho vnucovali iným rasám silou, Góti boli

plní tolerancie. O vysokej úrovni kultúry, ktorú už dosiahli, svedčia okolnosti, za ktoré vďačíme gótskemu biskupovi Ulfiasovi alebo Wulfilovi, prvému prekladu Biblie, takzvanému Striebornému kódexu, ktorý sa zachoval v Upsule. Títo Góti, ktorých civilizácia prišla z východu, mali inú formu kresťanstva ako tí, ktorých konverzia prišla neskôr zo západu. Neboli ako Frankovia, ktorí za čias Karola Veľkého vtlačili kresťanstvo Sasom silou zbraní. (Všetky tieto východné germánske kmene vyznávali ariánsku vieru, názor, ktorý bol na Nicejskom koncile vyhlásený za kacírsky a prenasledovaný Atanáзовými prívržencami).

Ariánski kresťania tvrdili, že Boh prebýva v lone každého človeka. Preto Góti verili v zbožštenie človeka, ako to ľuďom ukázal Kristus, ktorý odišiel predtým. Tento pohľad bol spojený s hlbokou kultiváciou citu. Góti mali najväčšiu možnú toleranciu ku každej inej forme náboženstva. Medzi dvoma kresťanskými vyznaniami, ktoré sa navzájom tak odlišovali, nebol možný žiadny kompromis. Keďže absolútna tolerancia bola charakteristická pre týchto Gótov; nikdy im nenapadlo vnucovať vieru niekomu inému; tak sme naraz konfrontovaní s rozdielom v spôsobe, akým Charlemagne a Clovis, zástancovia atanázijského vyznania viery, využívali kresťanstvo na politické účely. Ariáni videli v Kristovi človeka vysoko vyvinutého nad všetkých ostatných ľudí, ale muža medzi ľuďmi. Ich Kristus patril ľuďstvu a prebýval v ľudskej hrudi. Kristus atanázskych kresťanov je *sám Boh*, tróniaci vysoko nad ľuďmi. Víťazstvo získal Athanasiaus a evolúcia kultúry bola tým podstatne ovplyvnená.

Germani boli zo všetkých strán obkľúčení cudzími rasami; na juhu a západe Rimami a Galmi (kelto-germánske kmene); zatiaľ čo z východu neustále dochádzalo k novým zásahom národov. Prvé kresťanské germánske kmene nepoznali nič iné ako absolútnu toleranciu; kresťanskí Frankovia priniesli povinné kresťanstvo. To viedlo k zmene temperamentu. Od vývoja tejto časti Germánov v podstate závisel ďalší vývoj kultúry. Postupne došlo k radikálnej zmene právnych podmienok.

Do istej miery pokoj a vyrovnanosť nastali koncom piateho storočia. Neustálym posilňovaním z východu sa zo spomínaných kmeňov vytvorili väčšie kmeňové komunity, ktoré sa večne navzájom napádali a u ktorých sa len v niekoľkých prípadoch zachovali aj mená (Chatten, Frízovia atď.). Uvoľnením starých pokrvných väzieb vznikol ďalší motív zdržania sa. Namiesto pokrvného puta sa objavilo puto, ktoré spájalo človeka so zemou a pôdou, ktorú obrábal.

Spojenie kmeňov sa stalo ekvivalentom ich spojenia s miestami. Vzniklo dedinské spoločenstvo. Viacerých členov spájalo už nie vedomie pokrvného

príbuzenstva, ale spojenie s pôdou. To viedlo k metamorfóze podmienok vlastníctva.

Pôvodne bol všetok majetok v spoločnom vlastníctve a do popredia sa dostal súkromný majetok. Všetko, čo mohlo byť spoločným majetkom (les, pasienky, voda atď.), ním zatiaľ ostalo. Potom medzi spoločným a súkromným vlastníctvom vyrástol medzistupeň, takzvaná „skryša“ pôdy. Využívanie tohto napoly súkromného a napoly spoločného majetku slúžilo ako základ na určenie takzvaných slobodných obyvateľov kože, komunity; a v tých prvých dňoch boli takmer všetci obyvatelia v týchto hraniciach slobodní.

Toto je v ostrom kontraste so skutočným súkromným vlastníctvom: zbrane, domáce potreby, odevy, záhrady, dobytok atď., všetko, čo jednotlivec osobne nadobudol. Toto obmedzenie je vyjadrené v tom, že súkromné vlastníctvo je úzko späté s osobnosťou vlastníka. Preto bol mŕtvy muž so sebou do hrobu pochovaný aj so zbraňami, koňmi, psami atď. Je ozvenou tohto prastarého zvyku, keď aj dnes na pohrebe princa nesú jeho rozkazy, korunu atď., a za ním vodia koňa.

Aj s Číňanmi, rasou, ktorá sa v mnohom podobá starým Germánom, má mŕtvy muž predmety, ktoré mu osobne patrili, pochované spolu s ním, čo je stav, ktorý sa dnes vykonáva, v každom prípade s papierovými modelmi.

Vidíme teda prechod od kmeňového, k dedinskému spoločenstvu, ktoré sa vyvinulo z určitých vzťahov, z toho chápeme ďalšie metamorfózy. Chápeme, prečo Tacitus nehovorí o Asenoch, ale o Tuisco a jeho synovi Mannusovi. Hovorí o rasách, ktoré ešte nedosiahli vyššiu kultúrnu úroveň. Iné rasy prišli zo severu a priniesli so sebou myšlienky, ktoré tam rozvinuli. Tie zapadali do vyšších štádií kultúry, ktoré sa medzičasom dosiahli. Ako ďaleko sa človek dostane s myšlienkami, s ktorými sa stretávame v Tuisco alebo Mannus? Zostáva s človekom, neprekračuje *seba*. Bolo by zbytočné predstavovať službu Wotana týmto kmeňom. Služba Wotana ide do univerzálnosti; človek hľadá svoj pôvod v lone prírody. Na túto náboženskú úroveň sa človek mohol povzniesť až v neskoršom štádiu civilizácie. Keď sa usadí, pochopí svoje spojenie s Prírodou. Tak sme videli, ako bola primitívna kultúra južných Germánov ovplyvnená zo severu a ako sa medzičasom medzi príbuznými rasami na juhu vyvinuli vysoké civilizácie.

Ďalej uvidíme, za akých podmienok sa južná kultúra šírila medzi Germánmi. Predkladá nám tam zaujímavý prieskum; hlboko zakorenená príbuznosť rôznych rás. Vidíme vonkajšie vplyvy, ktoré menia charakter. Príčina a následok sú nám jasné.

A tak sa učíme chápať súčasnosť z minulosti. Večná premenlivosť neovláda len prírodu, ale aj históriu. Ako by sme mohli čeliť budúcnosti s sebedovomou

odvahou, keby sme nevedeli, že aj súčasnosť sa mení, že ju môžeme formovať podľa seba, že aj tu platia básnikove slová?

Staré ustupuje, Čas všetko mení;
A z ruín kvitne nový život.